

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра історії Центральної та Східної Європи
і спеціальних галузей історичної науки

«Історія Польщі».

Навчально-методичний посібник
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 032 «Історія та археологія».

Івано-Франківськ – 2024

УДК 94 (4 – 11)
ББК 63.3 (0)
В – 54

Комар В. Л. Історія Польщі. Навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 032 «Історія та археологія». Івано-Франківськ, 2024. 78 с.

У методичному посібнику на основі вітчизняної та іноземної наукової літератури і джерел пропонується короткий огляд політичного, соціального, економічного та культурного розвитку Польщі від найдавніших часів до наших днів.

Посібник рекомендований для студентів спеціальності 032 «Історія та археологія» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензенти:

кандидат історичних наук, доцент,

Вітенко Микола Дмитрович

Доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

і спеціальних галузей історичної науки

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника (ПНУ)

кандидатка історичних наук, доцентка

Стефанюк Галина Василівна

доцентка кафедри історії Центральної та Східної Європи

і спеціальних галузей історичної науки

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника (ПНУ)

Рекомендовано до друку Вченою Радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

(протокол № __ від “__” _____ 2024 р.)

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

Вступ до вивчення дисципліни.....	4
Програма курсу.....	9
Програмові вимоги.....	13
Як готуватися до семінарського заняття.....	15
Плани семінарських занять і методичні рекомендації.....	16
Перелік питань до колоквиуму.....	24
Теми для самостійної роботи.....	25
Рекомендована література.....	27

ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Історія Польщі (курсу) є дисципліною вільного вибору студентів передбаченою освітньою навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності 032 «Історія і археологія».

Передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу. Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання історичного розвитку народів цього регіону, ознайомитися з джерелами та історіографією. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати історичні події, висловлювати і аргументувати власні думки.

Мета дисципліни полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформулювати у студентів-істориків знання про головні етапи та події в історії польського народу. Розглянути основні соціальні, економічні, політичні, етно-конфесійні та культурні процеси у східноєвропейському регіоні, проаналізувати труднощі, здобутки та специфіку в процесі формування державності слов'янських народів.

У результаті вивчення навчального курсу студенти повинні оволодіти наступними компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК).

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 6. Здатність використовувати різні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН-2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН-6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН-7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН-8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН-11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН-13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН-14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

Навчальна програма курсу завершується заліком. Вона передбачає проведення 12 лекцій (24 години), 18 семінарських занять (36 годин), та 30 годин самостійної роботи для денної форми навчання та проведення 3 лекції (8 годин), 6 семінарських занять (12 годин), та 70 годин самостійної роботи для заочної форми навчання.

Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить:

Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Всього
Поточний контроль	Контрольні роботи	Самостійна робота	Екзамен	
25 балів	15 балів	10 балів	50 балів	100 балів

Поточний контроль знань

Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за роботу на семінарських заняттях становить 25 балів.

Контрольна робота

Впродовж роботи над вивченням дисципліни передбачено проведення контрольної роботи.

При цьому за контрольну роботу студент може одержати 30 балів. Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.

Контрольна робота передбачає формулювання тестових завдань.

Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.

Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді проведення колоквиуму чи написання реферату.

Самостійна робота студента має на меті закріпити і поглибити набуті студентом знання і вміння у процесі вивчення дисципліни. Навчити студента науково грамотно оформити підготовлені ним матеріали.

Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні.

Підсумкова залікова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.

Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

Залік проводиться як правило у тестовій формі для студентів індивідуальної форми навчання. На залік виносяться всі питання програмових вимог з нормативного курсу.

Політика курсу

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70	задовільно	3	D	
51-60			E	
25-50	Допускається до здачі іспиту			
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F	

У науково-методичному посібнику особливу увагу відведено планам семінарських занять, наведено стислі методичні вказівки, які допоможуть студентам опрацювати наукову літературу, проаналізувати конкретні джерела, звернути увагу на вузлові проблеми, дати відповіді на поставлені запитання. Окремо перераховано питання для самостійної роботи студентів, список рекомендованих джерел та літератури до цілого курсу.

ПРОГРАМА КУРСУ

«Історія Польщі»

для студентів II курсу

Спеціальності 032 «Історія та археологія»

Вступ. Предмет і завдання курсу. Періодизація курсу „Історія Польщі”. Джерела та література.

Давньопольська держава. Утворення держави. Мешко I. Прийняття християнства та його значення. Зовнішня політика Польщі за перших П'ястів. Взаємини Давньопольської держави з Київською Руссю. Болеслав I Хоробрий. Суспільно-політичний устрій Давньопольської держави. Економічний розвиток польських земель в період правління перших П'ястів. Польська культура.

Період політичної роздробленості. Причини і початок політичної роздробленості в Польщі. Статут Болеслава III Кривоустого та його значення. Зовнішньополітичне становище польських земель. Експансія Бранденбургу на польські землі. Утворення Тевтонського ордену. Походи монголо-татар на Польщу. Економічні і соціальні зміни в період політичної роздробленості. Запровадження німецького права в польських селах і містах. Посилення об'єднавчих тенденцій у польських землях в період політичної роздробленості. Польська культура періоду політичної роздробленості.

Формування станової монархії у Польщі. Об'єднання польських земель єдину державу за правління Казимира III (1333–1370 рр.) Зовнішня політика Казимира III Великого. Експансія Польської держави на землі Галицько-Волинського королівства. Внутрішня політика. Реформаторська діяльність Казимира III Великого. Створення Краківського університету. Початки правління династії Ягеллонів у Польщі. Формування станово-представницьких органів влади. Соціальна структура і економічні відносини у Польській державі. Культура.

Утвердження „шляхетської демократії” у Польському Королівстві. Політичний розвиток Польського Королівства у першій половині XVI ст. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Державний устрій Речі Посполитої за Генріховими артикулами 1573 р. Зовнішня політика. Реформаційний рух. Перемога контрреформації в польських землях. Економіка. Міста. Торгівля. Фільварково-панщинна система господарювання. Культура.

Засилля «магнатської олігархії» в Речі Посполитій. Еволюція державного устрою Речі Посполитої у XVII ст. Визвольна війна під проводом гетьмана Б. Хмельницького. «Шведський потоп». Політична криза в Речі Посполитій у 60-х рр. та її розвиток. Річ Посполита в Північній війні. Економічний занепад. Криза політичного устрою в середині XVIII ст. Культура. Шляхетська ідеологія сарматизму.

Спроби порятунку Речі Посполитої в часі розподілів кінця XVIII ст. Соціально-економічний розвиток. Державні реформи. Перший поділ Речі Посполитої. Діяльність Чотирирічного сейму. Конституція 3 травня 1791 р. Другий поділ. Повстання під проводом Тадеуша Костюшка. Третій поділ Речі Посполитої. Культура.

Польське питання у міжнародній політиці (1795–1815 рр.). Зміни на політичній карті Європи внаслідок ліквідації Речі Посполитої. Політика

Наполеона I у польському питанні. Польські легіони. Варшавське князівство. Політичний та соціально-економічний розвиток. Польське питання на Віденському конгресі.

Національний рух і повстання (1815–1864 рр.). Утворення Королівства Польського та його устрій. Соціально-економічні відносини. Листопадове повстання 1830–1831 рр. «Велика еміграція» і пошук нових шляхів боротьби. Краківська республіка 1815–1846 рр. Повстання 1846 р. Поляки у «весні народів». Січневе повстання 1863–1864 рр. Польська культура доби романтизму.

Польські землі у період модернізації (60-90 рр. XIX ст.). Політика Росії, Німеччини і Австро-Угорщини щодо поляків. Зміни в соціально-економічному становищі. Суспільно-політичні рухи в польських землях. Польська культура.

Польські землі на початку XX ст. Польський суспільно-політичний рух. Революція 1905 р. Польське суспільство в роки Першої світової війни. Польська справа на заключному етапі війни. Культура періоду Молодої Польщі.

Друга Річ Посполита в 1918–1939 рр. Формування кордонів і внутрішнього устрою Польщі у 1918–1921 рр. «Парламентська демократія». Березнева конституція 1921 р. Ризький договір. Прихід до влади режиму «санації» в Польщі. Утвердження авторитарного режиму на чолі з Юзефом Пілсудським. Політика рівноваги між Німеччиною і СРСР. Економічна криза 1929–1935 рр. Польське суспільство та його культура.

Польські землі в роки Другої світової війни. Пакт Молотов – Ріббентроп. Окупація польських земель фашистською Німеччиною. Утвердження окупаційної влади. Рух Опору в польських землях. Діяльність еміграційного уряду в Лондоні. Польсько-українське протистояння на Волині 1943 р. Варшавське повстання 1944 р. Польське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях 1945 р.

Утвердження комуністичного режиму в Польщі (1945–1989 рр.). Польський варіант «народної демократії» 1945–1948 рр. Становлення тоталітарного режиму в Польщі 1949–1956 рр. Спроби лібералізації 1956–1970 рр. Едвард Герек. Політичний і економічний розвиток у 80-х рр. XX ст. Культура.

Республіка Польща на сучасному етапі. Поява організованої опозиції в Польщі. Засідання «круглого столу». Демократизація суспільного життя. Політика «шокової терапії». Зовнішня політика. Стратегічне партнерство з Україною. Польща в ЄС та НАТО. Культура.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

з «Історії Польщі»

для студентів II курсу

Спеціальності 032«Історія та археологія»

1. Історія Польщі: предмет дослідження та періодизація курсу.
2. Населення, господарство і суспільний лад на польських землях VI-XI ст.
3. Утворення Давньопольської держави. Мешко I.
4. Прийняття християнства в Польщі та його значення.
5. Польща в період правління Болеслава Хороброго.
6. Суспільно-політичний устрій Давньопольської держави.
7. Економічний розвиток польських земель в період правління перших П'ястів.
8. Взаємини Давньопольської держави з Київською Руссю.
9. Польські землі в період моноло-татарської навали і експансії Тевтонського ордену.
10. Розвиток культури в Давньопольській державі.
11. Польське Королівство в період політичної роздробленості: причини, початок, генеза і наслідки.
12. Статут Болеслава III Кривоустого: основні положення.
13. Формування нових станів і категорій населення в період політичної роздробленості.
14. Німецьке право на польських землях.
15. Польська культура в період політичної роздробленості.
16. Передумови і особливості об'єднання польських земель в єдину державу.
17. Польща в період правління короля Владислава Локетка (1306-1333 рр.).
18. Внутрішня політика Казимира Великого.
19. Зовнішня політика Казимира Великого.
20. Загарбання Галицької Русі Польщею.
21. Прийняття Кошицького привілею 1374 р. та його роль в історії Польської держави.
22. Кревська унія 1385 р. та її наслідки
23. Початки правління династії Ягеллонів у Польщі. Внутрішня політика польського короля Ягайла.
24. Відносини Польського королівства з Тевтонським орденом. Грюнвальдська битва 1410 р. та її значення.
25. Державно-політичний устрій Польщі друг. пол. XIV – XV ст.
26. Польська культура XIV-перш. пол. XV ст.
27. Остаточне формування станової монархії в Польщі.
28. Перехід до фільваркової системи господарювання в Польщі друг. пол. XV- XVI ст.
29. Особливості реформації і контрреформації в Польщі.
30. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки.
31. Брестська унія 1596 р. та її значення.
32. Утворення і державний устрій Речі Посполитої.
33. Суспільний устрій населення Речі Посполитої.
34. Польська культура наприкінці XV-XVI ст.

- 35.Визвольна війна під проводом Б. Хмельницького (1648-1657 рр.) та її наслідки для Речі Посполитої.
- 36.Шведський “потоп” 1655-1660 рр.
- 37.Війни Польщі з Туреччиною у друг. пол. XVII ст.
- 38.Криза політичного і економічного устрою Речі Посполитої у друг. пол. XVII ст.
- 39.Польська культура у XVII ст.
- 40.Річ Посполита на поч. XVIII ст. та її участь у Північній війні.
- 41.Політичний та соціально-економічний розвиток Речі Посполитої у першій половині XVIII ст.
- 42.Спроби реформування устрою Речі Посполитої у 1764-1775 рр.
- 43.Перший поділ Польщі.
- 44.Становище земель Речі Посполитої під владою Австрії після розподілів.
- 45.Чотирьохлітній сейм в Польщі 1788-1792 рр.: програма і діяльність.
- 46.Конституція Речі Посполитої 3 травня 1791 року: умови прийняття.
- 47.Конституція 3 травня 1791 р.: основні положення.
- 48.Повстання під проводом Т. Костюшка.
- 49.Другий поділ Польщі.
- 50.Третій поділ Польщі.
- 51.Польська культура в друг. пол. XVIII ст.
- 52.Польські легіони і буржуазна Франція.
- 53.Польські землі під гнітом Пруссії на поч. XIX ст.
- 54.Становище польських земель під владою Росії після розподілів Речі Посполитої.
- 55.Утворення і політичний устрій Герцогства Варшавського.
- 56.Соціально-економічне становище населення Герцогства Варшавського.
- 57.Польське питання на Віденському конгресі 1815 р.
- 58.Політичний та соціально-економічний устрій Королівства Польського: переумови, причини, основні етапи і наслідки.
- 59.“Листопадове” повстання 1830-1831 рр. у Королівстві Польському.
- 60.Польські землі у “весні народів”.
- 61.Польська культура першої половини XIX ст.
- 62.Польське повстання 1863-1864 рр. в Російській імперії: передумови, програма, хід, наслідки.
- 63.Особливості розвитку польського національно-визвольного руху в Австрії, Пруссії і Росії після поразки “січневого” повстання.
- 64.Економічний розвиток польських земель після поразки “січневого” повстання.
- 65.Польська культура другої половини XIX ст.
- 66.Польські землі у Першій світовій війні.
- 67.Відродження незалежної Польської республіки. Ю.Пілсудський.
- 68.Польсько-українська війна 1918-1919 рр. Встановлення східних кордонів Польщі.
- 69.Польща в період правління урядів “парламентської демократії”(1919-1926рр.).
- 70.Встановлення режиму «санації» в Польщі.

- 71.Польща в період правління режиму «санації».
- 72.Зовнішня політика Польщі в 1926–1939 рр.
- 73.«Березнева» 1921 і «квітнева» 1935 рр. конституції Польщі.
- 74.Економіка міжвоєнної Польщі.
- 75.Пакт «Ріббентроп – Молотов» і наступний поділ Польщі. Оборонна війна Польщі в 1939 р.
- 76.Особливості антифашистського Руху Опору в Польщі.
- 77.Боротьба поляків на полях Другої світової війни.
- 78.Варшавське повстання 1944 р.: значення та уроки.
- 79.Боротьба за вибір політичного шляху Польщі у 1945-1948 рр.
- 80.Соціально-політична криза в Польщі 1956 р. та її наслідки.
- 81.Утвердження адміністративно-командної системи в Польщі. Конституція 1952 р.
- 82.Поява організованої опозиції в Польській Народній Республіці.
- 83.Утворення і діяльність профспілкового об'єднання “Солідарність” в Польщі.
- 84.Введення воєнного стану в Польщі в грудні 1981 р. Войцех Ярузельський.
- 85.Засідання “круглого столу” у 1989 р. в Польщі та його значення.
- 86.Втрата ПОРП керівної ролі в суспільстві та створення коаліційного уряду в ПНР.
- 87.Прихід до влади «Солідарності» в Польщі.
- 88.Політика «шокової терапії» в Польщі та її наслідки.
- 89.Польща в системі міжнародних відносин на сучасному етапі.
- 90.Польсько-українські відносини на сучасному етапі.

ЯК ГОТУВАТИСЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

«Історія зарубіжних слов'ян (XX – початку XXI ст.)» – є невід'ємною складовою історії слов'янських народів, які пов'язані з українцями не лише традиціями співжиття в кордонах спільних держав, а й схожими елементами культури, а особливо мови. Тому вивчення цього предмету є актуальним завданням, бо пізнаючи своїх сусідів ми краще взаємо себе, що дасть нам можливість швидше знайти своє достойне місце у світовому співтоваристві.

Для оволодіння курсом використовуються різні форми і методи навчання. Однією із форм групових навчально-теоретичних занять є семінарське заняття. Готуючись до наперед визначених тем, студенти опрацьовують необхідні джерела і літературу і на їх основі складають тези виступів або пишуть реферати. Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою з дисципліни для студентів III курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин університету.

При підготовці до семінарського заняття слід насамперед ґрунтовно опрацювати запропоновану тему, використовуючи рекомендовані у списку літератури посібники і монографії. Це дасть можливість чітко усвідомити об'єкт дослідження, виділити основні блоки проблем, через призму яких слід висвітлювати цю тему. Після цього слід приступати до опрацювання джерел. Їх інтерпретація і є одним із основних завдань історичної науки. Розкриття окремих блоків-проблем слід підтверджувати історичними документами. До кожної проголошеної тези необхідно коротке підтвердження з посиланнями на джерело – документ. Цей виклад має завершуватися коротким проміжним висновком.

Доцільно також використовувати цитування монографій, а також ілюструвати погляди різних історичних шкіл та істориків на одну і ту ж проблему, висловлювати власні думки з цього приводу.

Підготовка до семінарського заняття не є справою одного дня. Слід ґрунтовно опрацювати запропоновану літературу, але, разом з тим, необхідно і самостійно докласти зусиль для того, щоб самому розшукати нові статті, опрацювати їх і ознайомити своїх колег з новинками в дослідженні згаданої проблеми. Такі виступи на семінарських заняттях безперечно матимуть успіх і високу оцінку.

У той же час історію неможливо вивчити лише на лекціях і семінарських заняттях. Необхідно багато читати і не лише спеціальної монографічної літератури, а й художніх творів. Література слов'янських народів, особливо XIX ст. по праву вважається світовим надбанням. Її багатство слід використовувати для кращого розуміння «духу» того часу, для розуміння ціннісних орієнтирів людини XIX ст. і тих повсякденних проблем, які заповнили думки людей того часу.

Відповідь на питання має бути стислою і лаконічною і обов'язково завершуватися загальним висновком, який логічно випливав би з тексту відповіді.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Семінарське заняття № 1

ТЕМА: УТВОРЕННЯ І РОЗВИТОК ПОЛЬСЬКОГО КНЯЗІВСТВА

В X – XI ст.

ПЛАН

1. Виникнення держави за Мешка I. Прийняття християнства.
2. Суспільно-політичний устрій.
3. Економічний розвиток польських земель.
4. Польська культура.

Джерела:

- Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник. За ред. В. І. Ярового. К. Либідь, 2011. 416 с.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
  - Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
  - Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
  - Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
  - Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
  - Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
  - Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семинарське заняття № 2

ТЕМА: ПОЛІТИЧНА РОЗДРОБЛЕНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПЛАН

1. Статут Болеслава III Кривоустого та його значення.
2. Експансія Бранденбургу, Тевтонського ордену і монголо-татар на польські землі.
3. Запровадження німецького права в польських селах і містах.
4. Польська культура.

Джерела:

- Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник. За ред. В. І. Ярового. К. Либідь, 2011. 416 с.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семинарське заняття № 3

ТЕМА: ПОЛЬЩА ЗА ПРАВЛІННЯ КАЗИМИРА ІІІ ВЕЛИКОГО
(1333 – 1370 рр.)

ПЛАН

1. Зовнішня політика Казимира ІІІ Великого.
2. Експансія Польської держави на землі Галицько-Волинського королівства.
3. Реформаторська діяльність Казимира ІІІ Великого.
4. Розвиток польської культури у ХІV ст. Створення Краківського університету.

Джерела:

- Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник. За ред. В. І. Ярового. К. Либідь, 2011. 416 с.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 4

ТЕМА: УТВОРЕННЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ТА ЇЇ РОЗВИТОК
до першої половини XVII ст.

ПЛАН

1. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки.
2. Державний устрій Речі Посполитої за Генріховими артикулами 1573 р.
3. Зовнішня політика Речі Посполитої у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
4. Польська культура у другій половині XVI – першій половині XVII ст.

Джерела:

- Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник. За ред. В. І. Ярового. К. Либідь, 2011. 416 с.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 5

ТЕМА: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ
у другій половині XVII ст.

ПЛАН

1. Повстання під проводом гетьмана Б. Хмельницького.
2. Боротьба польського народу проти шведської окупації 1655–1660 рр.
3. Політична і економічна криза в Речі Посполитій у другій половині XVII ст.
4. Війни Речі Посполитої з Туреччиною у другій половині XVII ст.

Джерела:

- Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник. За ред. В. І. Ярового. К. Либідь, 2011. 416 с.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 6

ТЕМА: ПОДІЛИ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ в кінці XVIII ст.

1. Передумови, причини і результати першого поділу Речі Посполитої.
2. Прийняття та основні положення Конституції 3 травня 1791 р.
3. Діяльність Чотирирічного сейму і другий поділ Речі Посполитої.
4. Національно-визвольне повстання під проводом Тадеуша Костюшка.
5. Крах Речі Посполитої у 1795 р.: причини та наслідки.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Тарашук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 7
ТЕМА: ПОЛЬСЬКІ ЗЕМЛІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

ПЛАН

1. Особливості політичного становища польських земель у складі іноземних держав на початку ХІХ ст.
2. Варшавське князівство: політичний та соціально-економічний устрій.
3. Королівство Польське: політичний та соціально-економічний устрій.
4. “Листопадове” повстання у Королівстві Польському: переумови, причини, основні етапи і наслідки.
5. Польська культура першої половини ХІХ ст.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 8
ТЕМА: ПОЛЬСЬКІ ЗЕМЛІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

ПЛАН

1. Польські землі у “весні народів” 1848 р.
2. Польське повстання 1863-1864 рр. в Російській імперії.
3. Особливості розвитку польського національно-визвольного руху.
4. Економічний розвиток польських земель.
5. Польська культура другої половини ХІХ ст.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів. 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>

Семінарське заняття № 9

Тема: Польсько-українські відносини в 1918–1926 рр.

1. Українське питання в польських політичних концепціях першої чверті ХХ ст.
2. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.
3. Варшавська угода 1920 р. та її наслідки.
4. Політика Польщі в Галичині 1919–1926 рр.

Література:

- Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 463 с.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000. [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/>
- Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 752 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій: Навч. посібник. В. І. Яровий та ін. К.: Либідь, 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>
- Комар В. Л. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939): наукова монографія. Івано-Франківськ, 2011. 360 с.
- Комар В. Л. Політика Польщі в Східній Європі у 1918–1921 рр. Велика війна 1914–1918: витоки, характер, наслідки: Монографія / Наукова редакція д.і.н. проф. С.С.Трояна. К., 2018. С. 441 – 469.
- Комар В. Л. Політика Польщі в Східній Європі у 20-х роках ХХ ст. *Українсько-словацькі військові підрозділи австро-угорської армії у Великій війні: на шляху до незалежності*. Колективна монографія. За ред. С. Адамовича. Івано-Франківськ, 2022. 176 с.
- Комар В. Л. Українське питання в національній політиці міжвоєнної Польщі. *Волинь – 43: міфи і реальність*. Збірник наукових праць / Упорядн. Кучерепа М. М., Шваб А. Г. Луцьк, 219. С. 83–92.
- Литвин М. Українсько-польська війна 1918 – 1919 рр. Львів, 1998. 488с.

Перелік питань до колоквиуму
з «Історії Польщі»

ТЕМА: ПОЛЬСЬКА КУЛЬТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

1. Історичні умови розвитку польської культури після поділів Речі Посполитої.
2. Характерні риси польського просвітництва початку ХІХ ст.
3. Основні тенденції культурного розвитку доби романтизму (30 – 50-ті рр. ХІХ ст.).
4. Формування польської національної свідомості.
5. Польська література доби романтизму.
6. «Українська школа» в польській літературі.
7. Розвиток освіти і наукових знань.
8. Архітектура і образотворче мистецтво.
9. Польська музика і театр.
10. Характерні особливості польського побуту і звичаїв.
11. Особливості розвитку польської культури на теренах Правобережної України, Білорусі і Литви.

Рекомендована література:

- Бовуа Д. Російська влада та польська шляхта в Україні 1793-1830. Пер. з французької З. Борисюк. Львів. Вид-во Кальварія. 2007. 296 с.
- Данилюк П. Г. Тадеуш Чацький та його роль у розвитку освіти на Правобережній Україні. *Укр. іст. журн.* 2009. №2. С. 51–66.
- Дильонгова Г. Історія Польщі 1795 – 1990. Пер. з пол. М. Кірсенка. К.: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія». 2007. 239 с.
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. С. 271–276; 335–346.
- Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій. За ред В.І. Ярового. К.: Либідь. 2001. 632 с.
- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. За редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів, 2001. С. 229–231.
- Павлюк В. В. Польська аристократія у суспільно-політичному житті Правобережної України після поділів Речі Посполитої. *Укр. іст. журн.* 2010. №3. С. 154 – 165.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Слов'янські племена на території сучасної Польщі у VIII – першій половині X ст.: населення, господарство, суспільний лад.
2. Утворення Давньопольської держави за Мешка I та її устрій.
3. Польська держава в період правління Болеслава I Хороброго.
4. Суспільно-політичний устрій Давньопольської держави.
5. Економічний розвиток польських земель за правління перших П'ястів.
6. Зовнішня політика Давньопольської держави.
7. Міждержавні відносини давньої Польщі і Київської Русі.
8. Розвиток культури в Давньопольській державі.
9. Польські землі в період політичної роздробленості: причини, початок, генеза і наслідки.
10. Формування нових станів і категорій населення в період політичної роздробленості.
11. Німецьке право на польських землях.
12. Польські землі в період моноло-татарської навали і експансії Тевтонського ордену.
13. Польська культура в період політичної роздробленості.
14. Передумови і особливості об'єднання польських земель в єдину державу в кінці XIII – початку XIV ст.
15. Внутрішня політика короля Казимира Великого.
16. Зовнішня політика Польщі за правління короля Казимира Великого.
17. Загарбання Галицько-Волинського королівства Польщею.
18. Внутрішня політика польського короля Ягайла.
19. Відносини Польського королівства з Тевтонським орденом в XIV – XV ст.
20. Грюнвальдська битва 1410 р. та її значення.
21. Державно-політичний устрій Польщі друг. пол. XIV – XV ст.
22. Польська культура XIV-перш. пол. XV ст.
23. Остаточне формування станової монархії в Польщі.
24. Перехід до фільваркової системи господарювання в Польщі друг. пол. XV – XVI ст.
25. Особливості реформації і контреформації в Польщі.
26. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки.
27. Утворення і державний устрій Речі Посполитої.
28. Суспільний устрій населення Речі Посполитої.
29. Польська культура наприкінці XV – XVI ст.
30. Шведський “потоп” 1655 – 1660 рр. та його наслідки для Польщі.
31. Війни Польщі з Туреччиною у друг. пол. XVII ст.
32. Криза політичного і економічного устрою Речі Посполитої у друг. пол. XVII ст.
33. Польська культура у XVII ст.
34. Річ Посполита на початку XVIII ст. та її участь у Північній війні.
35. Політичний та соціально-економічний розвиток Речі Посполитої у першій половині XVIII ст.
36. Спроби реформування устрою Речі Посполитої у 1764-1775 рр.

- 37.Чотирьохлітній сейм в Польщі 1788-1792 рр.: програма і діяльність.
- 38.Конституція Речі Посполитої 3 травня 1791 року: умови прийняття і основні положення.
- 39.Повстання під проводом Т. Костюшка.
- 40.Утворення і політичний устрій Герцогства Варшавського.
- 41.Політичний та соціально-економічний устрій Королівства Польського.
- 42.“Листопадове” повстання 1830-1831 рр. у Королівстві Польському.
- 43.Польські землі у “весні народів”.
- 44.Польська культура першої половини ХІХ ст.
- 45.Польське повстання 1863-1864 рр. в Російській імперії: передумови, програма, хід, наслідки.
- 46.Особливості розвитку польського національно-визвольного руху Німеччині, Австро-Угорщині та Росії в останній третині ХІХ ст.
- 47.Польська культура другої половини ХІХ ст.
- 48.Польські землі у Першій світовій війні.
- 49.Відродження незалежної Польської республіки. Ю. Пілсудський.
- 50.Встановлення східних кордонів Польщі у 20-х рр. ХХ ст.
- 51.Польсько-українська війна 1918-1919 рр.
- 52.Польща в період правління урядів “парламентської демократії” (1922-1926 рр.).
- 53.Встановлення режиму “санації” в Польщі.
- 54.Польща в період правління режиму “санації”.
- 55.Особливості антифашистського Руху Опору в Польщі.
- 56.Польсько-український конфлікт на Волині в 1943 р.
- 57.Акція «Вісла» в контексті польсько-українських відносин.
- 58.Утвердження адміністративно-командної системи в Польщі після завершення Другої світової війни.
- 59.Поява організованої опозиції в Польській Народній Республіці.
- 60.Втрата ПОРП керівної ролі в суспільстві та створення коаліційного уряду в ПНР.
- 61.Прихід до влади “Солідарності” в Польщі.
62. Республіка Польща на сучасному етапі розвитку.
63. Українсько-польські відносини на сучасному етапі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К. : Критика, 2004. 464 с.
2. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії і цивілізації. К., 2000. 499 с.
3. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Тарашук. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи". 2008. 1018 с.
4. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990. Переклад з поль. М. Кірсенка. К., 2007. 239 с.
5. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с.
6. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/6080077?r=82543,80938>
7. Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій. За ред. В.І. Ярового. К.: Либідь, 2001. 632 с.
8. Історія Центрально-Східної Європи. За ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ex.ua/view/2686046>
9. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів. За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001. 660 с.
10. Калакура О. Я. Поляки в етнополітичних процесах на землях України у ХХ столітті. К.: Знання України, 2007. 508 с.
11. Комар В. Л. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.). Наукова монографія. Івано-Франківськ, 2011. 360 с.
12. Комар В. Радянський Союз у політиці прометеїзму II Річпосполитою (1920–1930-ті роки). Укр. іст. журн. 2023. Число 1. С. 82–102. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2023.01.082>
13. Комар В. Л. Прометеїзм у польській зовнішній політиці 30-х років ХХ ст. *Skripta Historica*. 2023. Nr 29. S. 123–134.
14. Комар В. Л. Політична діяльність Романа Смаль-Стоцького у міжвоєнний період. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Історія та археологія»): журнал*. 2024. №11(29). С. 1238–1248. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-1238-1247](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-1238-1247)
15. Криль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ–початок ХХІ ст.): Навч. посіб. К. Знання, 2008. 284 с.
16. Рудько С. О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. ХVІІІ–поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острого, 2010. 220 с.
17. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. Курс лекцій. К.: Либідь, 1996. 416 с.
18. Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. К., 1997. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrcenter.com/>
19. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття: Підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с.

20. Komar V., Szymanowicz A. The Poles and the Japanese in the struggle for the Soviet Far East in the 1930s. *Echa Przeszłości*. 2024. XXV/2. Pp. 107–131. ISSN 1509–9873. DOI 10.31648/ep.10924
21. Komar V., Szymanowicz A. *Free Cossacks and the Second Polish Republic*. *Przegląd Nauk Historycznych*. 2023. Tom XXII. Nr 1. Pp. 169–203. DOI: <https://doi.org/10.18778/1644-857X.22.01.07>